

"Een ware ramp voor de gemeenschap."

Foto: ansichtkaart uit
1908

In deze *special* willen wij daar extra aandacht aan geven. Niet omdat het imposante gebouw zeer karakteristiek is voor de "skyline" van Engelen.

Het pensionaat en klooster zijn meer dan 125 jaar sterk bepalend geweest voor de werkgelegenheid en de verzorging van de zieken in ons dorp. Maar ook het onderwijs dat gegeven is aan zoveel pensionnaires moet toch medebepalend geweest zijn voor hun toekomst.

In september 1944 boden de zusters van J.M.J. vele vluchtelingen onderdak aan en op 29 oktober van dat jaar werden de gewonden van de granaataanval opgevangen en verpleegd. De doden werden begraven onder zeer moeilijke omstandigheden

Foto: uitsnede van foto
uit 1879

In 1953, 125 jaar na de oprichting, werd het pensionaat gesloten. Pastoor Laane schreef: "Een ware ramp voor de gemeenschap".

Nu 60 jaar later zien we gelukkig dat het gebouw nog steeds een fraaie blikvanger is aan de Dieze en sinds kort weer uit de steigers na onderhoud aan de gevel. Het pand is in goede handen.

Met trots kunnen we melden dat er onlangs 2 foto's zijn opgedoken uit het archief bij de zusters van J.M.J. in Vught. Deze foto's zijn de oudste, nu bekende foto's van Engelen!! In het volgende artikel meer over deze historische vondst. Hiernaast ziet u vast een uitsnede van een van de foto's met de pensionnaires op de kade voor het pensionaat, dat 60 jaar geleden haar deuren sloot.

Frans Lucas, voorzitter Angrisa

*NB De eerstvolgende avondbijeenkomst van Angrisa is
7 januari 2014 om 19.30u in de pastorie St Lambertuskerk*

Secretariaat

de Vlacie 5

5221 AL Engelen

E info@angrisa.nl

I www.angrisa.nl

lees verder

Het pensionaat te Engelen: na 60 jaar nog steeds een begrip

Dit jaar is het 60 jaar geleden dat het Pensionaat van Onze Lieve Vrouwe van Lourdes te Engelen noodgedwongen haar deuren moest sluiten. Tijdens de politionele acties in Indonesië in 1949 en volgende jaren was namelijk een aantal zusters aldaar in concentratiekampen gesneuveld, hetgeen de leiding van de congregatie deed besluiten de zusters uit Engelen terug te roepen naar het moederhuis Mariënborg in 's-Hertogenbosch. Om de capaciteit in 's-Hertogenbosch op peil te houden werd dus het pensionaat in Engelen opgeofferd.

en het salaris van de pastoor wordt verminderd met zeshonderd gulden en alsmede met alle verdere voordelen in het huishouden".

Precies 125 jaar was het pensionaat in Engelen gevestigd geweest toen het in 1953 werd gesloten. In het voorjaar van 1828 werd met de bouw begonnen en al in februari van het jaar daarop kon het gebouw door de zusters en de pensionaires worden betrokken. Maar liefst een dikke f 60.000,- was aan bouwkosten uitgegeven, een voor die tijd kolosaal bedrag.

Onlangs ontdekte ik bij toeval de tot dusver oudst bekende foto's van het pensionaat in het archief van de zusters van JMJ (Johannes, Maria, Jozef) in de Mariënborg te 's-Hertogenbosch. De foto's dateren van 1879 en zijn daarmee tevens de oudste foto's die van ons dorp bekend zijn. Peter Monasso, de huidige eigenaar van het gebouw, had er al vele jaren kopieën van in zijn stukken over de geschiedenis van het pensionaat, maar dat het de oudste foto's waren van ons dorp was hem nooit bewust geworden. De hier als tweede afgebeelde foto geeft een overzicht

De sluiting was voor Engelen erg ingrijpend. Het pensionaat had de middenstand in het dorp geen windeieren gelegd, en eigenlijk van het ene op het andere moment kwam aan deze inkomstenbron een einde. Daarnaast verdween voor een groot deel ook het leven dat de jonge pensionaires in het dorp brachten. Al met al kan dus wel worden gesteld dat die sluiting 60 jaar geleden een aderlating voor Engelen is geweest. Bij het vertrek van de Zusters uit Engelen schreef de toenmalige pastoor Laane hierover: *"Een ware ramp voor de gehele gemeenschap van Engelen, waarbij de parochie haar lagere meisjesschool, kleuterschool, haar verpleegster en alle luister van de liturgische plechtigheden verliest. Het inkomen van de kerk met meer als [sic] duizend gulden wordt gereduceerd*

van de siertuin aan de achterzijde van het gebouw. De als eerste afgebeelde foto biedt van de overzijde van de Dieze een blik op de voorgevel van het pensionaat en de naastliggende oude waterstaatskerk. Die laatste werd overigens in februari 1933 gesloopt om plaats te maken voor het huidige gebouw. De foto draagt onderop het foto- of negatienummer 43351. De foto van achtergevel en siertuin draagt het nummer 43348. Deze nummering doet vermoeden dat er nog meer foto's zijn gemaakt, maar het kan heel wel zo zijn dat dat mislukte opnamen waren. De glasplaatfotografie met zilveremulsie was in die tijd nogal kwetsbaar. In ieder geval werden de ontbrekende nummers niet in het archief aangetroffen.

De foto van de siertuin aan de achterzijde van het hoofgebouw gunt ons tevens een blik op de zijgevel van de oude waterstaatskerk. De pensionnaires staan keurig opgesteld voor de fotograaf, het tweede meisje van links zelfs in een soort ballethouding, ongetwijfeld om uit te drukken dat het pensioonaat ook aandacht besteedde aan het lichamelijke welzijn door middel van sport en spel. Het zal zeker een bijzondere belevenis zijn geweest dat dit kiekje werd geschoten!

Inmiddels zijn er afspraken gemaakt met de zuster die namens Marënborg het archief van JMJ beheert, om in het nieuwe jaar te bezien of er nog meer onbekend en interessant materiaal aanwezig is. Mocht dat het geval zijn, dan zullen we u daar via de Nieuwsbrief van Angrisa zeker van op de hoogte stellen.

Rob Gruben

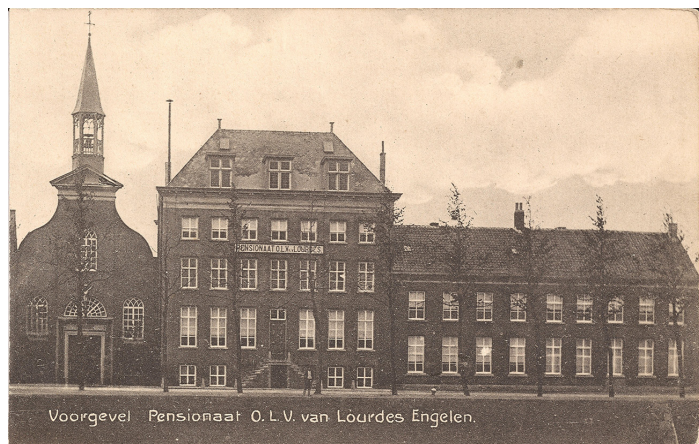
Wat valt er nu allemaal te zien op deze beide oudste foto's van ons dorp? Als eerste moet dan geweest worden op de kademuur van de Dieze. Al jarenlang was er geklaagd over de slechte staat van onderhoud van deze uit bakstenen opgetrokken kade. Zo was in 1867 door 23 inwoners bij de gemeenteraad van Engelen sterk aangedrongen op vervanging van de ernstig vervallen kademuur. Bevreesd als zij waren voor ongelukken, herinnerden deze inwoners de raad eraan dat die een onderhoudsverplichting had en dat gemeente of rijk diens gevolge het herstel spoedig ter hand moest nemen. Op de foto is te zien dat de bewoners beslist een punt hadden. Plaatselijk zijn namelijk grote scheuren in het metselwerk zichtbaar.

Toch duurde het nog tot 1884 eer men de uitvoering ter hand nam. Ambtelijke molens malen nu eenmaal traag, ook in een klein dorp als Engelen. De nieuwe Diezemuur werd nu niet in baksteen, maar in blokken van basaltlava uitgevoerd. De prachtige bestektekeningen van de vernieuwing bevinden zich tegenwoordig in het BHIC te 's-Hertogenbosch, alwaar het voormalige archief van Rijkswaterstaat is ondergebracht. De foto toont dus de situatie vóór die vernieuwing.

Opvallend zijn de rechthoekige gaten in de kademuur: het betreffen de uitmondingen van afvoergoten van de huizen aan de Diezekant. Rijkswaterstaat was over die goten of rioolpijpen al eerder in conflict gekomen met de bewoners van de huizen, omdat de goten dwars door het dijklichaam liepen en achterstallig onderhoud de sterkte van die dijk zou aantasten. Bijzonder is ook het kleine, van een houten beschoeiing voorziene voorlandje tegen de kademuur. In de nieuwe situatie zou dat niet meer worden teruggebracht. Het hield in ieder geval in dat tot 1884 de schepen nooit rechtstreeks tegen de kademuur konden aanmeren.

Anneke Heimeriks, die over het wel en wee van het gebouw en haar al dan niet tijdelijke bewoners in 1987 – bij gelegenheid van een reünie van pensionnaires – een klein boekje heeft geschreven, viel het direct op dat de pensionnaires die op de foto staan hun witte onderjurk of -broek onder hun donkere bovenkleding laten uitsteken, iets wat voor die tijd erg frivool was en men niet direct zou verwachten bij de keurige status die het pensioonaat trachtte uit te dragen

Het pensionaat op de kaart

Voorgevel Pensionaat O.L.V. van Lourdes, Engelen

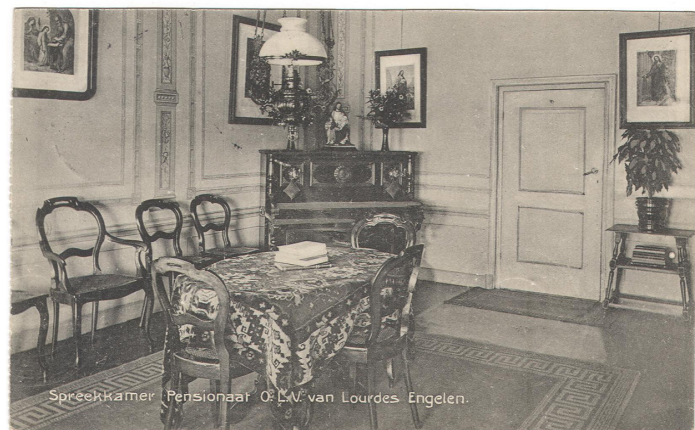
Achtergevel Pensionaat O.L.V. van Lourdes, Engelen

Speelzaal der kleinen Pensionaat O.L.V. van Lourdes, Engelen

Eetzaal Pensionaat O.L.V. van Lourdes, Engelen

Spreekkamer Pensionaat O.L.V. van Lourdes, Engelen

Tuingezicht Pensionaat O.L.V. van Lourdes, Engelen

Collage van 6 ansichtkaarten uit een serie van 17, uitgegeven in 1910. De ansichten werden zowel los verkocht als verzameld in een handig boekje waaruit men de kaarten één voor één kon scheuren. De kaarten die uit dergelijke toentertijd gebruikelijke boekjes afkomstig zijn kunt u tegenwoordig nog herkennen aan de kartelrand aan de linkerkant.

Angrisa
HEEMKUNDEKRING ENGELN